

לא מְהִימָן – גם כן אין הבן נאמן שאביו קנה את הדבר, כְּטַעְמוּ דְּרֵבִי
 כְּהֵנָּה, דְּאָמַר רַב כְּהֵנָּה, אִי לֹא דְאוּרִי לִיה – אם לא היה הגזול
 מודה לגזול, הוּהוּ מְמַטִּי לִיה וְלַחֲמִירִיה לְשַׁחוּר – היה הגזול מוסר
 אותו ואת חמורו לשלטון, וכיון שאין ראייה מהודאה זו, אין הבן
 נאמן בטענתו. אך בן בנו של גזלן נאמן, אף שבה בטענת אביו, כיון
 שאביו לא היה גזלן.
 דין נוסף בזה: אָמַר רַבָּא, יֵשׁ פְּעָמִים שְׁאֵפִילוּ לָפָן בְּנוֹ שֶׁל גִּזְלָן נָמִי
 אֵין לוֹ חֻזְקָה, חֵיבִי דְּמִי, כְּגוֹן שְׂאִינוֹ טוֹעֵן שִׁירְשׁוֹ מֵאֲבִיו אֲלֵא דְּקָא
 אֲתִי כְּטַעְנָתָא דְּאָמַר רַבָּא בְּחֵיבָה – טוען שירשו מאבי אביו הגזול, שהוא
 קנאו מהמערער, ואינו נאמן בכך כיון שאבי אביו הוחזק בגזלות.
 הגמרא מבארת מי הוא 'גזלן' שאין לו חזקה. מבררת הגמרא: חֵיבִי
 דְּמִי – באיזה אופן נחשב גִּזְלָן, שאין לו חזקה. מבארת הגמרא: אָמַר
 רַבִּי יוֹחָנָן, כְּגוֹן שֶׁהוֹחֵק עַל שְׂדֵה זֶה בְּגִזְלָנוּתָא, שִׁכְבַר גִּזְלָה פַּעַם
 אחת והשיבוה בית דין לבעליה, ועתה שוב נמצאת בידו, ולכן אין
 לו חזקה על שדה זו. וְרַב חֲסָדָא אָמַר, כְּגוֹן הַאֲנָשִׁים דְּבֵית פְּלוֹנִי,
 שֶׁהֲרִיגִין נַפְשׁוֹת עַל עֶסְקֵי מָטוֹן, והוחזק בגזלות על כל דבר
 בעולם, ולכן אין להם חזקה על כלום, שהבעלים ירא למחות בהם
 פן ייהרגוהו.
 הגמרא מביאה ברייתא הדנה בחזקת אומן ואריס ועוד: תֵּנוּ רַבָּנִן,
 אוּמָן, אֵין לוֹ חֻזְקָה עַל דְּבָרִים שִׁבְרִישׁוֹתָא, אבל אם יָרַד מְאוּמָנוּתָא,
 יֵשׁ לוֹ חֻזְקָה עַל הַדְּבָר שִׁקְנָאוּ כְּשֶׁהוֹחִיק בּוֹ אַחֵר כֵּךְ. וְכֵן אָרִיס
 שֶׁהוֹחִיק בְּקִרְקַע שֶׁעָבַד בַּהּ כְּאָרִיס, אֵין לוֹ חֻזְקָה שִׁקְנָאָה מִבְּעֵלֶיהָ,
 אך אם יָרַד מְאִירִיסוּתוֹ, ואחר כך החזיק בשדה שלש שנים, יֵשׁ לוֹ
 חֻזְקָה. וְכֵן בֶּן שְׁחֵלֶק – שנפרד מאביו ואינו סמוך על שולחנו, וְאִשָּׁה
 שֶׁנִּתְגַּרְשָׁה מִבְּעֵלָהּ, הִרִי תֵּן בְּשָׂאָר כָּל אֲדָמָה, וִישׁ לָבֵן חֻזְקָה בִּנְכְּסֵי
 אביו שקנאם ממנו, וִישׁ לְאִשָּׁה חֻזְקָה בִּנְכְּסֵי בַּעֲלָהּ שִׁקְנָתָם מִמֶּנּוּ,
 אף שבזמן שהבן סמוך על שולחנו אביו אין לו חזקה בנכסי האב,
 וכשהאשה נשואה אין לה חזקה בנכסי בעלה, כמבואר לעיל (מב).
 הגמרא מבארת את החידוש בברייתא. שואלת הגמרא: בְּשִׁלְטָא בֶּן
 שְׁחֵלֶק, אִיצְטְרִיף – הוצרך התנא לחדש שיש לו חזקה, דִּסְלִיקָא
 דְּעֵתִיקָא אִמְיָנָא, אֲחִילִי אֲחִיל נָפִי – שאף לאחר שהבן נפרד מאביו,
 מוחל לו האב על מה שהוא משתמש בנכסיו, ולכן לא ערער, ואין
 לבן חזקה אף אם החזיק בהם שלש שנים, קָא מְשַׁמַּע לָן דְּלֵא, אלא
 אין האב מוחל לבן, וכיון שהחזיק הבן בנכסיו יש לו ראייה שקנאם.
 אֲלֵא אִשָּׁה שֶׁנִּתְגַּרְשָׁה, פְּשִׁטָא שִׁישׁ לָהּ חֻזְקָה בִּנְכְּסֵי בַּעֲלָהּ, שהרי
 בעלה שונא אותה ואינו מוחל לה על השימוש בנכסיו, וכיון שאף
 על פי כן לא מחה בה ודאי קנתה את הנכסים ממנו, ומדוע צריכה
 הברייתא להשמיענו שיש לה חזקה.
 מתרצת הגמרא: לֹא צְרִיכָא,

אומרת הגמרא: עַרְב קָבָלָהּ, וזהו ערב שאמר למלוה הלזה ללזה
 ואני אפרע לך את המעות (למן קעד), ודינו שהמלוה יכול לגבות
 ממנו את החוב אף אם יש גם ללוה נכסים, אָמַרְי לָהּ – יש אומרים
 שְׁמַעֲיָד ללוה על קרקע שברשותו, ששייכת לו ולא לאחר, ובלבד
 שיש ללוה קרקע אחרת שממנה יוכל המלוה לגבות, וְאָמַרְי לָהּ –
 ויש אומרים שְׁאִינוּ מַעֲיָד, ואף אם יש לו קרקע אחרת חוץ מזו.
 הגמרא מבארת את טעמיהם: אָמַרְי לָהּ שֶׁעַרְב קָבָלָהּ מַעֲיָד, משום
 שערב קָבָלָהּ כְּעֵרֶב דְּמִי – נחשב כערב רגיל לגבי דין זה, שכיון שיש
 ללוה קרקע אחרת לא יצטרך המלוה לגבות מהערב, ואף
 שהמלוה יכול לגבות מהערב הקבלן לפני שיתבע את הלוה, אינו
 חושש שיעשה כן, ואינו נחשב כערב נוגע בעדותו. וְאָמַרְי לָהּ שֶׁעַרְב קָבָלָהּ
 אִינוּ מַעֲיָד, כיון דְּנִיחָא לִיה דְּלָהּוּ בִּידֵיהּ תְּרִיבִיחוּ – שנוח לו שיהיה
 ביד הלוה שתי הקרקעות, דְּמִי אֲתִי בְּעַל חוּב – כדי שכשיבוא
 המלוה לגבות את חובו מֵאִי דְּקָעִי שְׁקִיל – מה שירצה יגבה, ומתוך
 כך לא יבוא לערב קבלן בטענה שקרקעו טובה יותר מקרקע
 הלוה.
 בסוגיות לעיל דנה הגמרא בדיני חזקה באומן ואריס, עתה דנה
 הגמרא בדיני חזקה בבניהם: אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, אוּמָן שֶׁנִּמְצָא חֲפֵץ שֶׁל
 אַחֵר בְּרִשְׁוֹתוֹ, אֵין לוֹ חֻזְקָה, כְּמִבּוּאָר בְּמִשְׁנָה (מב), שהרי יתכן
 שהביא לו את החפץ לתיקון, אבל בֶּן שֶׁל אוּמָן, שהוא עצמו אינו
 אומן, יֵשׁ לוֹ חֻזְקָה, כְּטַעַם שִׁבּוּאָר לַהֲלֹךְ. דִּין נוסף: אָרִיס, שהחזיק
 שלש שנים בקרקע וטוען שקנאה, אֵין לוֹ חֻזְקָה, כְּמִבּוּאָר בְּמִשְׁנָה,
 שיתכן שאכל את הפירות מחמת אריסותו, אבל בֶּן אָרִיס, יֵשׁ לוֹ
 חֻזְקָה. דִּין נוסף: גִּזְלָן – אדם שהוחזק בגזלות, וְכֵן בֶּן שֶׁל גִּזְלָן אף
 שהוא עצמו אינו גזלן, אֵין לָהּ חֻזְקָה, אבל בֶּן בְּנוֹ שֶׁל גִּזְלָן, יֵשׁ לוֹ
 חֻזְקָה.
 מבררת הגמרא: חֵיבִי דְּמִי – באיזה אופן דיבר רבי יוחנן, אִי אֲתִי
 כְּטַעְנָתָא דְּאָבִיחוּן – אם באו הבנים בטענה שהדבר היה של אביהם
 וירשוהו ממנו, אֲפִילוּ הֵנָּה נָמִי לֹא – גם לאלו, בני האומן והאריס,
 לא תהא חזקה, כמו שלאומן ולאריס עצמם לא היתה חזקה. ואִי
 דְּלֵא אֲתִי כְּטַעְנָתָא דְּאָבִיחוּן, אלא טענו שהם עצמם קנו את הדבר
 מן התובע, אֲפִילוּ לָפָן הִגְזִילָן נָמִי תהא חזקה, שהרי הוא עצמו לא
 הוחזק בגזלות, ומדוע אמר רבי יוחנן שאין לו חזקה.
 מבארת הגמרא: לעולם מדובר שהבן בא בטענת אביו, וְלֹא
 צְרִיכָא, אלא באופן דְּקָא אָמַרְי עֲרִים כְּפִינֵיהּ הוֹדָה לוֹ הַמַּעֲרַעַר
 לאביו של המחזיק שמכר לו את הדבר, וְבוֹה יֵשׁ חִילּוּק בֵּין הַבְּנִים,
 הֵנָּה – בני האומן והאריס אִיכָא לְמִימַר קוּשְׁטָא קָא אָמַרְי – יש לומר
 שאומרים אמת שאבותיהם קנו את השדה ממנו, שהרי העדים
 מעידים על הודאת המערער והודאת בעל דין כמאה עדים, אבל
 הֵיא – בן הגזלן, אף על גַּב דְּאוּרִי – אף שהמערער הודה לאביו, נָמִי

המשך מעמוד רמג

העיר אשר בארצנו הקדושה ת"ו, שיתאימו לתואר הנודע בכל קצוי תבל ואפילו בין אומות העולם -
 ארץ הקודש.

ובודאי אשר כ' במשרתו הנכבדה וכשרונותיו שחונן בהם יכול לפעול הרבה בכיוון האמור,
 ותקותי שמנצל השפעתו במילואה.

ובעמדנו למחרת יום הפורים, שאז, כסגנון המגילה, ליהודים היתה אורה ושמחה וששון
 ויקר, כפשוטו וכדרשת חכמינו ז"ל - אורה זו תורה, זאת אומרת, שאין חיי בני ישראל יכולים להיות
 מוארים ומאירים כי אם על ידי תיאומם להוראות התורה עלי' נאמר ותורה אור, יהי רצון שיהי' כן
 בחיי בני עירו בתוככי כלל ישראל.

בכבוד ובברכה לבשוורת טובות.

בצער וגם בתימהון גדול הבנתי ממכתבו שעד עתה לא נמסרו שני הספרי תורה שנשלחו זה
 מכבר, ואולי נתעכבו על ידי המשדרים. בכל אופן כתבתי תיכף לעסקיניו אשר באה"ק ת"ו בבקשה
 לברר הדבר ולוורו ככל האפשרי.

אלא באופן שהאשה מגורשת ואינה מגורשת, כלומר ספק מגורשת וצריכה גט נוסף מבעלה, והיינו סוברים שאין לה חזקה בנכסי בעלה שגרשה, והטעם הוא בדרבי ירמיה, דאמר רבי יודא אמר רב ירמיה בר אבא, אמר שמואל, כל מקום שאמר חכמים שהאשה מגורשת ואינה מגורשת, כעלה עדיין חייב במונותיה, ואכילת פירות מקרקע הבעל אינה מוכיחה שמכרה לה, אלא יתכן שיחד לה את הקרקע שתאכל ממנה כשיעור המזונות שחייב לה, ויודשה הברייא שאין אומרים כן, אלא כיון שהתחיל לגרשה בודאי הוא שונא אותה, ונותן לה מזונות בטורח ובצמצום כפי שיחייבוהו בית דין, ואינו מניח לה לאכול פירות מקרקע המיוחדת לה.

הגמרא מביאה דין נוסף בדיני חזקה המבוארים במשנה (לעיל מב.): אמר רב נחמן, אמר לי הונא – הוא רב הונא, חבירו של רב נחמן, בולן – כל אלו שנתבאר במשנה שאין להם חזקה, כאומנים, שותפים, אריסים וכיוצא בהם, במקרה שהביאו ראיה, כעדים או שטר מכירה, אף שלא הביאו ראיה שנתנו מעות למוכר, ראיתן ראיה, ומעמידין את השדה בידו, לפי שאינם צריכים חזקה בצירוף לראיה. אבל גולן שהביא ראיה, אין ראיתו ראיה, ואין מעמידין את השדה בידו, כיון שהודאת המוכר היתה מתוך פחד, שאם לא היה מודה לו בפני עדים או שלא היה כותב לו שטר, היה הגולן מוסרו לשלטון.

שואלת הגמרא: מאי קא משמע לן רב הונא בדבריו, שאין ראית הגולן מועילה, והרי תנינא כן במשנה (גטין נה), ישראל שלקח קרקע שהיתה שייכת לישראל אחר מסיקריקון – מגוי רוצח, שבעל הקרקע נתנה לו כדי שלא יהרגנו, ויחזיר הקונה ולקח את אותה קרקע גם מפעל הית ישראל של קרקע זו, שכתב לו עליה שטר מכירה, ועדיין לא נתן מעות, מקחו של הקונה כשל, כיון שהגולן נטלה מבעליה באונס ואינה שלו, והסכים לכתוב שטר לקונה רק מפני פחדו מהגוי, וכיון שגם לא נתן לו מעות נמצא שכתובת השטר נחשבת כמתנה, ומתנה באונס אינה מתנה. וכיון שמוכר מהמשנה שראיה שמביא הלוקח מן הגולן אינה ראיה, כל שכן שראית הגולן עצמו אינה ראיה, ומה חידש רב הונא במה שאמר שמקחו של הגולן בטל אף אם הביא עליו עדים או שטר. מתרצת הגמרא: חידושו של רב הונא הוא כדי לאפוקי מדבריו דרב, דאמר רב, לא שנו במשנה שהמקח בטל אלא באופן דאמר ליה הבעלים הראשון לקונה בפני עדים 'לך תוק וקני' – 'לך תחזיק בקרקע ותקנה אותה', שיתכן שאמר כן מחמת פחדו מהגולן, אבל באופן שכתב לו שטר, קנה, שלא היה כותב שטר אם לא היה מתכוין למוכרה לו באמת, קא משמע לן רב הונא שלא בדבריו, אלא בדרשמואל, דאמר שאם בכתבת שטר נמי לא קנה, שיתכן

שעשה כן מפחד הגוי, עד שיכתוב לו המוכר שמקבל עליו אחריות נכסים, שאם יוציאנה ממנו משום שגזולה בידו ישלם לו תמורת הקרקע, שזו ודאי הוכחה שמכרה לו ולא עשה כן מחמת פחד הגוי, שהרי אין הגוי מקפיד על דבר זה.

עד כאן התבאר דברי רב נחמן בשם רב הונא, עתה מבאר הגמרא את דעת רב נחמן עצמו: ורב ביבי מסיים בה משמיה דרב נחמן – רב ביבי מביא שרב נחמן סיים את דבריו, לאחר שהביא את דברי רב הונא לעיל, שאמנם קרקע אין לו לגולן שהביא ראיה על המקח, ואף אם הביא עדים שנתן למערער מעות על הקרקע, כיון שמכר לו רק משום שפחד ממנו, ומכירה באונס אינה מכירה, אבל את המעות שיש עדים שנתנם למערער יש לו, שאין קונסים את הגולן שיפסיד את מעותיו, אלא צריך המערער להשיבם לגולן כשמקבל את הקרקע. במה דברים אמורים שצריך להחזיר את המעות, כשאמר עדים בפנינו מנה לו הגולן את המעות, או שכתבו כן בשטר, ואין אומרים שהעדים העידו שקר מפחד הגולן, אבל אם אמרו העדים בפנינו הודה לו המערער על המכירה, או שכתבו כן בשטר, לא ישיב לו המעות, שלא הודה לו המערער על קבלת המעות אלא מתוך שפחד ממנו. וביאר רב ביבי שדין זה שאמר רב נחמן, היינו כטעמו דרב כהנא, דאמר רב כהנא, אי לאו דאורי ליה – אם לא היה מודה בעל הקרקע לאותו גוי שמכר לו את הקרקע, הוה מסיים ליה לדרייה ולחמריה – היה מוסר אותו ואת חמורו לשוטר – לשלטון.

הגמרא מביאה את דעת רב הונא בענין מכירה באונס: אמר רב הונא, תלויחו וזבין – אם תלו אדם או יסרו אותו כדי שימכור דבר משלו, עד שנתרצה, וביניה וביני – מכירתו מכירה ואינו יכול לבטלה. ומאי מעמא, דכל דמזבין איניש – רוב החפצים וכלי הבית שהאדם מוכר, אי לאו דאניש – אם לא שגאנס חזק למעות כדי להוציאם לצרכיו, לא הוה מזבין – לא היה מוכרם, ואפילו הכי וביניה וביני – ואף על פי כן, גם אם לא גמר בדעתו למכור מכירתו מכירה, כיון שלא חילק התורה בין מקום שמוכר מתוך רצון לבין מקום שמוכר מתוך הכרח, והוא הדין אם מוכר מתוך אונס אחר כגון שתלוהו או יסרוהו מכירתו מכירה ואינו יכול לבטלה. דוחה הגמרא: ודילמא, שאני אונסא דנפשיה – והרי יתכן ששונה אונס של עצמו שמתוך שצריך למעות מוכר את חפציו, שמכירה זו מדעתו היא שרוצה במעות יותר מבחפציו, מאי אונסא דאחרני – מאופן שאחרים אונסים אותו, שמכריחים אותו למכור להם חפציו והוא אינו רוצה, ומכיון שלא נתרצה למכור, לא חלה המכירה. הגמרא מביאה טעם אחר לכך שמכירה באונס מועילה: אלא הטעם הוא בפתגא בברייא, שהטעם הוא בפתגא בברייא,

אגרות קודש

ב"ה, י"ח אדר ב', ה'תשכ"ב

ברוקלין, נ. י.

כבוד הרב הגאון המפורסם ח"ב סוע"ה סדרן ופלפלן וו"ח אי"א בעל מדות תרומיות איש אשכולות וכו' וכו' מוהררי"ר שליט"א רב ראשי ראשון לציון

שלום וברכה!

באתי להמליץ על האברך הרב משה אהרן שי' ברוידה, מועמד לרבנות בשכונים בגבעתיים, ששמעתי עליו ונוכחתי מפי כתבו - מכתביו רבים שהוא ירא שמים ויד לו בהוראה, בחינוך ובהשפעה וראוי לאותה איצטלא. ובודאי גם כהדר"ג שליט"א מכירו.

אני תקוה שכת"ר שליט"א ימצאהו מתאים למשרה הנ"ל, בפרט שיש לו לאברך הנ"ל היכרות וידידים בגבעתיים, וגם אביו שי' רב שם, ואם יתמנה למשרה הנ"ל התקוה חזקה שיצליח בעבודתו בקדש.

בכבוד ובברכה לבשורות משמחות אלו דמרבית בהם בשמחה.